

цінувати швидкість і доступність, які пропонує генеративний ШІ, вище реальних людських емоцій та намірів. Це знецінює етику комунікації, коли слова втрачають свою особисту цінність і стають лише «наповнювачами» інформаційного простору.

Загалом, як зробити так, щоб людство не втратило ціннісну основу комунікації та здатність розрізняти істину від її поверхневої імітації? Франкфурт наголошував на важливості вибірковості у споживанні контенту та підкреслював значення щирості як моральної категорії. Суспільство повинно заохочувати щирість у спілкуванні та підвищувати її культурну цінність, аби уникнути девальвації правди. Також важливо створювати етичні стандарти для використання ШІ та підкреслювати особисту відповідальність за чесність у комунікації. Лише через ці заходи можна захистити суспільний дискурс від поверхневої «маячності».

Література

1. Frankfurt, H. G., (2005). *On bullshit* [онлайн]. USA: Princeton University Press. Режим доступу: doi: 10.1515/9781400826537

Філософія технології в сучасному етичному дискурсі

Володимир ОЛЕЩЕНКО, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Філософія технології стала надзвичайно актуальною наукою в епоху, коли технології буквально проникають у всі сфери людського життя – від побуту до найскладніших наукових досліджень. Філософія має не просто аналізує технології як інструменти, а ставити під сумнів саму суть їхнього існування та вплив на суспільство, культуру, моральні цінності та людську природу. У цьому контексті виникає потреба в етичному осмисленні сучасних технологічних досягнень та їхнього впливу на людину і суспільство.

Сучасні технології формують наше сприйняття світу та власної ідентичності. Вони кардинально трансформують способи нашого спілкування, роботи і навіть способи самовираження. З розвитком соціальних мереж з'явилося поняття онлайн-ідентичності, що стає вагомою частиною загальної ідентичності людини. Важливим питанням тут є вплив технологій на наше сприйняття самих себе. Кібернетичні протези, генетичні модифікації та інші біотехнології ставлять питання: де проходить межа між «людським» і «технологічним»? Чи можлива інтеграція технологій, не змінюючи фундаментальну природу людини?

Технологічні досягнення дозволяють збирати величезні обсяги даних, що спричиняє тривожні питання про приватність. Інтернет речей (IoT) та інші технології створюють ризик втрати контролю над власними даними. Це ставить питання: чи готові ми пожертвувати особистою приватністю заради зручності? Де проходить межа між безпекою та вторгненням у приватне життя? Розробка етичних рамок для захисту даних та приватності користувачів стає нагальною

потребою, оскільки саме в цій сфері існує ризик зловживань з боку держав та корпорацій.

Справедливий доступ до технологій залишається проблемою, яка загострюється через економічну нерівність. Технології часто розробляються в розвинених країнах, і багато з них залишаються недоступними для менш забезпечених регіонів. Наприклад, генетичні модифікації та інноваційні медичні послуги можуть допомогти подолати серйозні захворювання, але не всім це по кишені. Таким чином, технології, замість сприяння рівності, можуть поглиблювати соціальну і економічну нерівність, створюючи так звані «цифровий розрив».

Ще одним аспектом впливу технологій на людську свободу є поширення алгоритмів, які формують наші поведінкові звички та світогляд. Наприклад, алгоритми соцмереж визначають, які новини ми читаємо, які відео дивимося, з ким спілкуємося. Вони можуть підсилювати когнітивні упередження та спотворювати наші уявлення про реальність. Це ставить етичні питання про свободу вибору: чи дійсно наші рішення є нашими, чи вони обумовлені алгоритмами? Як запобігти маніпуляції свідомістю, коли такі системи проникають у всі аспекти життя?

Штучний інтелект (ШІ) є однією з найскладніших і найсуперечливіших сфер сучасної філософії технологій. Чи може машина ухвалювати моральні рішення? Наприклад, автономні автомобілі здатні обирати, кого рятувати в разі неминучої аварії. Чи маємо ми право надавати їм повноваження для таких рішень? Як визначити, хто несе відповідальність за помилки ШІ: розробники, користувачі чи самі автономні системи? Відповідь на ці питання вимагає не лише етичного обґрунтування, але й практичного впровадження регуляцій, які б запобігли використанню ШІ з небезпечними наслідками.

Сучасні технології відкривають можливості не тільки для вдосконалення, а й для зміни самого людського існування. Постгуманізм передбачає переосмислення людського тіла і розуму в умовах, коли технології можуть змінити нашу природу. Трансгуманізм, у свою чергу, підтримує ідею удосконалення людських можливостей через технологічні досягнення. Питання, що виникає тут: чи є це природним розвитком людства або ж ми ризикуємо втратити свою людяність у гонитві за вдосконаленням?

У цифрову епоху виникає ризик втрати автономії у власних рішеннях. Люди все частіше покладаються на технічні рекомендації, наприклад, на програми для покращення здоров'я чи планування фінансів. Це створює ризик втрати критичного мислення і спроможності до самостійного ухвалення рішень. Оцифрування допомагає у багатьох сферах, але водночас посилює залежність від зовнішніх рішень. Це може призвести до втрати моральної автономії та зниження здатності до відповідального вибору.

Технологічний розвиток має значний вплив на довкілля. З одного боку, технології можуть допомогти у вирішенні екологічних проблем, наприклад, створення відновлюваних джерел енергії. З іншого боку, технологічний прогрес супроводжується забрудненням довкілля, змінами клімату та вичерпанням

ресурсів. Питання екологічної відповідальності у філософії технології пов'язане з розробкою стратегій сталого розвитку, де технології використовуються для збереження життя на планеті.

З огляду на всі ризики, пов'язані з технологіями, необхідно створити глобальні етичні рамки та регуляції, які б визначали обмеження та права у використанні технологій. Це завдання не є простим, оскільки різні країни мають свої підходи до моралі та права, що ускладнює створення універсальних етичних стандартів. Важливо, щоб у цьому процесі брали участь не тільки технічні фахівці, а й філософи, щоб забезпечити гармонійний розвиток технологій.

**Ціннісний вибір і розвиток штучного інтелекту:
як автоматизація та цифровізація змінюють уявлення про людяність,
свободу та відповідальність**

*Гліб ГОЛУБЕНКО, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) стрімко інтегрується у всі сфери людського життя — від економіки і медицини до освіти і розваг. У такому світі питання про те, як цей розвиток впливає на наші фундаментальні уявлення про людяність, свободу та відповідальність, стає надзвичайно актуальним. Як автоматизація і цифровізація змінюють те, як ми бачимо себе і своє місце в суспільстві? Чи здатний штучний інтелект змінити нашу моральну і культурну основу? Метою цього виступу є обговорити, як ці процеси впливають на суспільні цінності і які наслідки це має для людства.

З розвитком ШІ виникає потреба у переосмисленні поняття людяності. Що таке «людяність» у світі, де технології можуть імітувати складні людські функції? Наприклад, комп'ютери вже сьогодні можуть розпізнавати емоції, вести розмови, генерувати творчий контент. Якщо раніше ці функції вважалися суто людськими, то тепер вони все більше виконуються машинами.

Коли ми сприймаємо ШІ як «розумного» чи «співчутливого», це змінює наше сприйняття соціальних норм. Люди починають прив'язуватися до роботів і віртуальних асистентів, надаючи їм людські якості, що може призвести до втрати реальних людських взаємозв'язків. Виникає ризик, що ця заміна справжньої людяності знецінює людську унікальність, позбавляючи нас особистої глибини у відносинах і почуттях. Як зазначає Дж. Каплан: «Автономні системи можуть замінити не лише людську працю, а й людяність, перетворюючи емоційну взаємодію на механічну функцію» (Каплан, 2020, с. 104).

Ще одним наслідком технологізації є зменшення живої комунікації. Люди можуть почати сприймати інших лише як «функції», що виконують ті чи інші завдання. Це особливо небезпечно в роботах, пов'язаних із доглядом, медициною та освітою, де емоційна емпатія є критично важливою.